

การเล่นบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมพัฒนาการ
ทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัย
ROLE PLAY ACTIVITY TO ENHANCE PRESCHOOLERS'
LANGUAGE SKILL

¹ธีระวรรณ พุสสิงห์ และ ²นันทชนนภพ ปาลินทร

¹Theerawan Phusing and ²Nontachanonpaphop Panlinton

มหาวิทยาลัยราชธานี, ประเทศไทย

Ratchathani University, Thailand.

¹Noonlove_na@hotmail.com

Received : May 1, 2022; Revised : May 20, 2022; Accepted : May 31, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาการพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัยโดยการเล่นบทบาทสมมติ และ 2) เปรียบเทียบทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัยโดยการเล่นบทบาทสมมติก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กปฐมวัย ชาย-หญิง อายุระหว่าง 3-4 ปีที่กำลังศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนปทุมวิทยากร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 1 จำนวน 1 ห้อง นักเรียน 25 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random Sampling) ใช้เวลาในการทดลองรวม 4 สัปดาห์ ในวันจันทร์ - วันศุกร์ วันละ 40 นาที เวลา 09.20 – 10.00 น. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์การเล่นบทบาทสมมติ จำนวน 20 แผน และแบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างด้วยค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างไม่อิสระ ต่อกัน (dependent-samples t-test analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัย หลังการจัดประสบการณ์โดยใช้การเล่น

¹ นักศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชธานี

² อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชธานี

บทบาทสมมติสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม 2) หลังการจัดประสบการณ์โดยใช้การเล่นบทบาทสมมติ เด็กปฐมวัยมีทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัยสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

คำสำคัญ : การเล่นบทบาทสมมติ, ทักษะทางภาษา, เด็กปฐมวัย

Abstract

The objective of this research is to 1) study the result of the implement of Role Play Approach Activity to Enhance Preschoolers' Language skill 2) compare to Enhance Preschoolers' Language skill before and after the implementation of Role Play activities. The sample included 25 students, ages 3-4 years old, during the year's second term at the Pre-Primary School at pathumwittakorn, Ubon Ratchathani Province. The school was under the supervision of Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 1, in the year 2563 B.E. The experiment was conducted in a period of 4 weeks, from Monday through Friday, between 09.20 – 10.00 a.m. The research tools were 20 lesson plans based on Role Play, evaluation form on language skills and the statistics included mean, standard deviation and t-test (dependent-samples t-test analysis) The research findings were as follow: 1) The Preschoolers' Language skill by implementing Role Play Activity was at the high level. 2) The Preschoolers' Language skill by implementing Role Play Activities, after the implement of the activities found to be higher than before the implementation Role Play Activities statistically significant at .01 level.

Keyword : Role Play Activities, Language skill, Preschooler

บทนำ

ภาษาของเด็กในช่วงปฐมวัยมีความสำคัญมาก เด็กพร้อมที่จะฝึกทักษะทางภาษาทั้งในด้านการรู้คำศัพท์ การออกเสียงคำให้ชัดเจน การใช้ประโยคเพื่อการติดต่อสื่อสาร การบอกชื่อวัตถุ สิ่งของ แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น อายุ เพศ สุขภาพและสภาพแวดล้อมที่เป็นองค์ประกอบในการพัฒนาและการเรียนรู้ภาษา พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยเป็นไปตามขั้นตอนมีลักษณะเหมือนขั้นบันได เริ่มตั้งแต่การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยแต่ละขั้นตอนจะมีความเหลื่อมล้ำ เชื่อมสัมพันธ์ซึ่งกันและกันไม่

แยกกัน โดยสิ้นเชิง พัฒนาการทางภาษาขั้นต้นจะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทางภาษาขั้นที่สูงขึ้น พัฒนาการทางภาษา ของเด็กวัย 3-6 ปีจะครอบคลุมทักษะทางภาษา 4 ด้าน ได้แก่ ทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน แต่ละทักษะจะมีพัฒนาการไปตามวัย (พัชรี ผลโยธิน, 2562)

การเรียนรู้ภาษาของเด็กปฐมวัยแตกต่างไปจากวิธีการเรียนรู้ภาษาของผู้ใหญ่ เนื่องจากระดับวุฒิภาวะทางสติปัญญาของเด็กยังพัฒนาไม่เต็มที่ เด็กยังไม่สามารถคิดสิ่งที่ เป็นนามธรรมได้ ไม่สามารถใช้อวัยวะ ทุกส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนาทางภาษาได้อย่างเต็มที่ ที่ความสามารถเหล่านี้ขึ้นอยู่กับระดับพัฒนาการของเด็กแต่ละวัยและการเลี้ยงดูซึ่งเด็กเล็กจะ เรียนรู้ภาษาได้จากการได้ยินได้ฟังการพูดของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และบุคคลรอบตัวที่มี ปฏิสัมพันธ์กับเด็ก ผ่านการดำรงชีวิตประจำวันเมื่ออยู่ที่บ้านและโรงเรียน เด็กจะเรียนรู้ภาษา ด้วยการเลียนแบบเสียงที่เคยได้ยินก่อน จากนั้นสะสมคำศัพท์และสร้างกฎเกณฑ์ขึ้นเอง ด้วยการนำคำที่สะสมไว้มารวมผสมผสานกันเพื่อเปล่งเสียงออกมา เมื่อเด็กนำมาทดลองใช้แล้ว ได้รับการตอบสนอง เด็กจะสะสมความจำและรับการใช้ภาษานั้นมาเป็นของตน (จรรยา สุวรรณทัต และคณะ, 2533) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีปัญญาทางสังคมของ Bandura ที่เชื่อว่า การเรียนรู้ภาษาของเด็กเกิดจากการสังเกต การเรียนภาษาของเด็กนั้น สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเด็กมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางภาษา เริ่มจากเด็กพยายามเลียนแบบ เสียงที่ได้ยิน พยายามทำเสียงในลำคอเพื่อเลียนแบบเสียงตามแม่หรือผู้ที่เลี้ยงดู จนพัฒนา กลายเป็นภาษาเพื่อการสื่อสาร

ในปัจจุบันการใช้บทบาทสมมติเป็นเทคนิคหนึ่งที่น่าสนใจและเป็นที่ยอมรับนำมาใช้ ในการส่งเสริมการพัฒนาในด้านต่างๆ ของเด็ก ทั้งนี้เพราะเป็นการนำเอาสถานการณ์ใน ชีวิตประจำวันมาเป็นสถานการณ์ในการจัดกิจกรรมให้เด็กได้ทดลองแสดง โดยเด็กจะได้มี โอกาสได้ทดลองปฏิบัติซึ่งเป็นประสบการณ์ตรงแก่เด็ก การจัดกิจกรรมการเล่นหัตถ์ด้วย วิธีการเล่นบทบาทสมมติจึงเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ผู้ฟังได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการกระทำนั้น ซึ่ง การมีส่วนร่วมในการกระทำทดลองปฏิบัตินั้นจะช่วยช่วยให้เด็กได้รับรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เป็น รูปธรรมที่ตามทฤษฎีของเพียเจต (Piaget, 1969: 120-125) เนื่องจากกระบวนการคิดของ เด็กวัยนี้ยังไม่ถึงขั้นที่จะเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม จึงต้องอาศัยเทคนิคที่จะช่วยให้เด็กเกิดการ เรียนรู้ การเล่นบทบาทสมมติจึงเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กเกิดการเรียนรู้ความเป็นจริงของ โลกจากสภาพการณ์ที่ครุสมมติขึ้น ทำให้เด็กได้เข้าใจเรื่องราวต่างๆ จากเรื่องที่สมมติขึ้นมา จากเรื่องจริงอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น จากการที่เด็กได้แสดงออกถึงความคิดและการกระทำ ของตนเอง และเปิดโอกาสให้เด็กร่วมอภิปรายและวิเคราะห์เรื่องราวต่างๆ เพื่อเป็นการหา คำตอบให้กับตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้เด็กได้รู้จักปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและแก้ปัญหาในทางที่ถูก ที่ควรในการนำมาปฏิบัติตนให้เหมาะสมและถูกต้องในชีวิตประจำวัน

การจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาภาษาของเด็กปฐมวัยด้วยการเล่นบทบาทสมมติ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ภาษาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้เด็กเล่นหรือแสดงบทบาทอย่างอิสระหรือตามสถานการณ์ที่ครูกำหนดให้ เด็กในช่วงปฐมวัยเป็นช่วงที่เด็กเรียนรู้ผ่านการสังเกตจากสิ่งแวดล้อมต่างๆ ทั้งที่เป็นบุคคล หรือสื่อประเภทต่าง ๆ การให้เด็กแสดงออกด้วยการแสดงบทบาทสมมติจะช่วยในการเรียนรู้และฝึกฝนการใช้ภาษาผ่านเลียนแบบด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนทั้งทางด้านการใช้ภาษาเพื่อแสดงความคิด ความรู้สึก และจินตนาการในการสนทนาได้ตอบกับเพื่อน เพียเจย์ (Piaget, 1962 อ้างใน รสสุคนธ์ อยู่เย็น, 2557: 26) กล่าวถึงพัฒนาการการเล่นของเด็กวัย 4-7 ปีว่าเป็นการเล่นเลียนแบบและการแสดงบทบาทสมมติ การแสดงบทบาทสมมติเป็นการเล่นทางสังคม เป็นการเล่นระดับสูง เด็กจะชอบเล่นร่วมกัน โดยแบ่งบทบาทหน้าที่ นักจิตวิทยานักการศึกษาได้มีความเห็นพ้องกันว่า การแสดงบทบาทสมมติมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาความคิดและทั้งสังคมของเด็ก ช่วยให้เด็กพัฒนาการพูดภาษาในการอยู่ร่วมกันในสังคม ดังเช่นงานวิจัยของ (สุภา วงศ์พลับ, 2555) การส่งเสริมการพูดของเด็กปฐมวัยโดยการเล่านิทานและแสดงบทบาทสมมติ เด็กมีพัฒนาการทางด้านการสื่อสารได้ชัดเจนขึ้น เด็กกล้าแสดงออกและแสดงความคิดเห็นออกมาทางด้านการพูดได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสุพิชชา บุพศิริ (2560) ได้ศึกษาผลการจัดประสบการณ์การแสดงบทบาทสมมติประกอบการเล่านิทาน เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางด้านภาษาและการกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัย ความสามารถด้านภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การแสดงบทบาทสมมติประกอบการเล่านิทาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และเด็กปฐมวัยมีความกล้าแสดงออกอยู่ในระดับมาก

จากการศึกษาสภาพการเรียนรู้ในระดับปฐมวัยในโรงเรียนที่ผู้วิจัยทำการสอน พบว่าเด็กที่มีปัญหาพัฒนาการทางภาษาด้านการพูดล่าช้า กล่าวคือ เด็กมักจะไม่สามารถสื่อความหมายของสิ่งของ เหตุการณ์ และความรู้สึกได้ หรือถ้าทำได้จะทำได้ช้ามาก ทำให้เด็กขาดโอกาสในการปฏิสัมพันธ์ด้วยวาจา ส่งเสริมต่อการพัฒนาทักษะทางด้านภาษาด้านการพูดของนักเรียนระดับอนุบาล ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะ นำเอานิทานมาใช้ในการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะภาษาด้านการพูดของเด็กวัยอนุบาล ที่มีพัฒนาการทางภาษา พูดช้า เพื่อพัฒนาให้นักเรียนมีความสามารถทักษะทางภาษาด้านการพูดที่ดีขึ้นซึ่งจะนำไปสู่ความสามารถในการคิดระดับสูง การรู้จักตนเอง และผู้อื่นรวมทั้งใช้เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้า และการพัฒนาส่งเสริม พัฒนาการทางด้านการพูดในระดับปฐมวัยให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิธีการพัฒนาทางภาษาของเด็กปฐมวัยโดยใช้วิธีการเล่นบทบาทสมมติซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริงโดยการฝึกพูด ฝึกสื่อสาร ช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านการสื่อสารได้ชัดเจนขึ้น เด็กกล้าแสดงออกและแสดงความคิดเห็นออกมาทางด้านการฟังและการพูดได้มากขึ้น ซึ่งผลจาก

การวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย นำไปใช้ในการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับการพัฒนาทางภาษาของเด็กปฐมวัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัยโดยการเล่นบทบาทสมมติ
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัยโดยการเล่นบทบาทสมมติก่อนและหลังการจัดประสบการณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย การเล่นบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัย โดยมีรายละเอียดขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กปฐมวัย ชาย-หญิง อายุระหว่าง 3-4 ปี ที่ซึ่งกำลังศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนปทุมวิทยากร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 1 จำนวน 2 ห้อง นักเรียน 50 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กปฐมวัย ชาย-หญิง อายุระหว่าง 3-4 ปี ที่ซึ่งกำลังศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนปทุมวิทยากร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 1 จำนวน 1 ห้อง นักเรียน 25 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random Sampling)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย ทักษะการฟัง ได้แก่ ฟังเรื่องราวและนิทานได้ สามารถจำแนกความแตกต่างของเสียงได้เข้าใจคำง่าย ๆ และสามารถปฏิบัติได้ จำคำศัพท์ได้ประมาณ 1,550-1,900 คำ และทักษะด้านการพูด ได้แก่ พูดประโยคที่มีความยาว 3-4 คำ สามารถสนทนาโต้ตอบได้ เลือกใช้คำศัพท์ได้ถูกต้อง บอกความต้องการ ความรู้สึกความคิดเห็นของตนเองได้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

- 3.1 แผนการจัดประสบการณ์การเล่นบทบาทสมมติ จำนวน 20 แผน
- 3.2 แบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

หาค่าสถิติพื้นฐาน ค่าร้อยละ โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดทักษะการจำแนกประเภทวิเคราะห์ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยก่อนทดลองและหลังทดลอง โดยใช้สูตร t-test แบบ Dependent Samples กำหนดค่าที่นัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การเล่นบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. พัฒนาการทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัยโดยใช้การจัดประสบการณ์การเล่นบทบาทสมมติ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนทุกด้าน ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการฟัง ($\bar{X} = 10.64$, S.D. = .81) และด้านการพูด ($\bar{X} = 9.84$, S.D. = 1.03) ตามลำดับ

2. หลังการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทางด้านภาษาสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ก่อนการทดลองค่าเฉลี่ยของคะแนนพัฒนาการทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ $\bar{X} = 11.68$, S.D. = 1.44 และหลังการทดลองค่าเฉลี่ยของคะแนนพัฒนาการทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ $\bar{X} = 20.76$, S.D. = 1.39 ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 : พัฒนาการทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์โดยใช้การเล่นบทบาทสมมติ

พัฒนาการทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัย	ก่อนการจัดกิจกรรม		หลังการจัดกิจกรรม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
ด้านการฟัง	6.04	.74	10.84	1.03
ด้านการพูด	5.64	.81	9.84	.75
รวม	11.68	1.44	20.76	1.39

จากตาราง 1 พบว่า พัฒนาการทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนทุกด้านโดยพบว่าด้านการฟังมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 10.64$, S.D. = .81) และด้านการพูด ($\bar{X} = 9.84$, S.D. = 1.03) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 : เปรียบเทียบพัฒนาการทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัด
ประสบการณ์โดยใช้การเล่นบทบาทสมมติ แยกรายด้าน

พัฒนาการทางด้านภาษาของ เด็กปฐมวัย	ก่อนการจัด กิจกรรม		ก่อนการจัด กิจกรรม		T	P
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านการฟัง	6.04	.74	10.84	1.03	26.291**	.000
ด้านการพูด	5.64	.81	9.84	.75	23.004**	.000
รวม	11.68	1.44	20.76	1.39	37.152**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 พบว่า หลังการจัดประสบการณ์โดยใช้การเล่นบทบาทสมมติ เด็ก
ปฐมวัยมีพัฒนาการทางด้านภาษาสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง การเล่นบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านภาษาของเด็ก
ปฐมวัย สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์โดยใช้การเล่น
บทบาทสมมติหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่า หลังการจัด
ประสบการณ์ส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัยโดยการเล่นบทบาทสมมติ
เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทางภาษาสูงขึ้น โดยมีคะแนนพัฒนาการทางภาษาก่อนการจัด
กิจกรรมเฉลี่ยเป็น 11.68 คะแนน แต่หลังการจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัยมีคะแนนพัฒนาการทาง
ภาษาเฉลี่ยเป็น 20.76 คะแนน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพัสชา บุพศิริ (2560 :125-
128) ศึกษาผลการจัดประสบการณ์การแสดงบทบาทสมมติประกอบการเล่านิทานเพื่อ
เสริมสร้างความสามารถทางด้านภาษาและการกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัย ของศูนย์พัฒนา
เด็กเล็กวัดศรีสวาท บ้านคำไฮ ตำบลหาดแพง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม สังกัด
เทศบาลตำบลหาดแพง ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถด้านภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับ
การจัดประสบการณ์การแสดงบทบาทสมมติประกอบการเล่านิทาน หลังเรียนสูงกว่าก่อน
เรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) การกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการ
จัดประสบการณ์การแสดงบทบาทสมมติประกอบการเล่านิทาน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นอยู่ในระดับ
มาก

เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า คะแนนพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับสูงทั้ง 2 ด้าน แสดงให้เห็นว่าการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทางภาษาที่สูงขึ้นทุกด้าน ทั้งนี้สามารถอภิปรายผลในแต่ละด้าน ได้ดังนี้คือ

1.1 ด้านการฟัง เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทางภาษา ด้านการฟัง ก่อนการทดลองอยู่ในระดับค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 6.04 คะแนน แต่หลังการทดลองมี ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 10.84 คะแนน แสดงว่าการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติช่วยส่งเสริมทักษะการฟัง ในด้านการฟังเรื่องราวและนิทานได้ สามารถจำแนกความแตกต่างของเสียงได้ การเข้าใจคำสั่งง่ายๆ และสามารถปฏิบัติได้ และด้านการจำคำศัพท์ได้ประมาณ 1,550 - 1,900 คำ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติในแต่ละกิจกรรม เด็ก ๆ จะได้ฟังเพลงและนิทานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการฝึกฟังเรื่องราวและนิทาน การสนทนากันเกี่ยวกับนิทาน ฝึกการฟังการตอบ ทำให้เด็ก ๆ เข้าใจคำถาม คำสั่งต่าง ๆ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ต่าง ๆ ในแต่ละกิจกรรม และเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงบทบาทสมมติ เลียนแบบตามตัวละคร ซึ่งเด็กทุกคนที่เกิดมาจะมีโครงสร้างทางภาษาศาสตร์อยู่ในตัว และเมื่อมาเรียนรู้โดยการสังเกตและการลอกเลียนแบบจากต้นแบบที่เด็กได้ยินหรือได้เห็นที่คนอื่นกระทำก็ทำให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้ดี เพราะเด็กทุกคนมีความสามารถอยู่ภายในเมื่อได้รับการเร้า และการเสริมแรงจากบุคคลใกล้ชิดด้วยกิจกรรมและวิธีการที่เหมาะสม เด็กก็จะแสดงความสามารถนั้นออกมาได้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีสภาวะติดตัวมาแต่กำเนิดของชอมสกี เชื่อว่า เด็กเกิดมาด้วยความสามารถทางภาษาโดยมีโครงสร้างทางภาษาศาสตร์อยู่ในตัวซึ่งได้แก่โครงสร้างทางการเรียนรู้ทางด้านความหมาย ประโยค และระบบเสียง โดยที่ความสามารถทางการเรียนของเด็กจะถูกวางโปรแกรมอยู่ในตัวและมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่เด็กได้รับ (หรรษา นิลวิเชียร, 2535 หน้า 206) นอกจากนั้นทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา เชื่อว่า การเรียนรู้ภาษาของเด็กเกิดจากการสังเกต การเรียนภาษาของเด็กนั้นสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเด็กมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางภาษา เริ่มจากเด็กพยายามเลียนแบบเสียงที่ได้ยิน พยายามทำเสียงในลำคอเพื่อเลียนแบบเสียงตามแม่หรือผู้ที่เลี้ยงดู จนพัฒนากลายเป็นภาษาเพื่อการสื่อสาร ดังนั้น ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ภาษาผ่านการเลียนแบบของเด็ก (อรุณี หรรดา, 2557) ดังนั้น การจัดประสบการณ์ทางภาษาโดยการเล่นบทบาทสมมติตามเนื้อหาของเรื่องราวหรือนิทาน เป็นการเล่นหรือแสดงบทบาทตามเนื้อเรื่องหรือนิทานที่ครูกำหนดขึ้น ช่วยให้เด็กได้ฝึกฝนการฟังและการพูด เพราะเด็กได้ฝึกฟังเรื่องราวหรือนิทานและจับใจความสำคัญของเนื้อเรื่องและแสดงออกผ่านการแสดงบทบาทสมมติ

1.2 ด้านการพูด เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทางภาษา ด้านการพูดก่อนการทดลองอยู่ในระดับค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.64 คะแนน แต่หลังการทดลองมี ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ

9.84 คะแนน แสดงว่าการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ ช่วยส่งเสริมทักษะการพูด ในด้านการพูดประโยคที่มีความยาว 3-4 คำ สามารถสนทนาโต้ตอบได้ การเลือกใช้คำศัพท์ได้ถูกต้อง และการบอกความต้องการ ความรู้สึก ความคิดเห็นของตนเองได้ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ เป็นการเล่นหรือแสดงบทบาทตามเนื้อเรื่องหรือนิทานที่ครูกำหนดขึ้น ช่วยให้เด็กได้ฝึกฝนการฟังและการพูด เพราะเด็กได้ฝึกฟังเรื่องราวหรือนิทานและจับใจความสำคัญของเนื้อเรื่องและแสดงออกผ่านการแสดงบทบาทสมมติ เด็กได้ฝึกฝนการพูดตามครู ตามตัวแบบในนิทานหรือสถานการณ์ที่ครูกำหนด การสนทนาโต้ตอบระหว่างตัวละครด้วยข้อความหรือประโยคสั้น ๆ เด็กจะพูดได้คล่องแคล่วมีขั้นตอน และลำดับเหตุการณ์เป็นเรื่องเป็นราว เด็กได้แสดงออกในด้านการฟัง การพูด และการใช้ความคิด ซึ่งสอดคล้องกับ สุพัสชา บุพศิริและคณะ (2560, หน้า 159-166) การจัดประสบการณ์การแสดงบทบาทสมมติประกอบการเล่านิทานเพื่อเสริมสร้างความสามารถทางด้านภาษาและการกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับมาก เป็นการจัดกิจกรรมที่ดีและมีคุณค่า เด็กปฐมวัยมีความสนใจ ชื่นชอบ กระตือรือร้นในการแสดงออก และร่วมกิจกรรมดังกล่าวด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลินส่งผลให้เด็กกล้าที่จะตอบคำถามเล่าเรื่องราวสั้นๆ แต่งประโยคสั้น ๆ ได้ และแสดงบทบาทสมมติประกอบการเล่านิทานได้อย่างราบรื่นต่อเนื่อง สอดคล้องกับแบนดูรา (Bandura, 1986) เชื่อว่า การเรียนรู้ภาษาของเด็กเกิดจากการสังเกต การเรียนภาษาของเด็กนั้นสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเด็กมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางภาษา เริ่มจากเด็กพยายามเลียนแบบเสียงที่ได้ยิน พยายามทำเสียงในลำคอเพื่อเลียนแบบเสียงตามแม่หรือผู้ที่เลี้ยงดู จนพัฒนากลายเป็นภาษาเพื่อการสื่อสาร ซึ่งสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กเป็นสิ่งสำคัญมากที่จะทำให้พัฒนาการทางภาษามีพัฒนาการขึ้นทั้งนี้เด็กจะจดจำคำพูดที่ตนเองได้ยินซ้ำๆ ตัวแบบมีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้เด็กได้ทบทวนความรู้และฝึกฝนการใช้ภาษาด้วยตนเอง

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทางภาษาหลังการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ สอดคล้องกับงานวิจัยของปาริชา คำบุรีและนภธีรา จวอรรถ (2561, 861-867) ศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้การแสดงบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดช่องลม) จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีความสามารถและทักษะการพูดภาษาอังกฤษก่อนและหลังการเรียนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติสูงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 โดยพบว่าความสามารถและทักษะการพูดภาษาอังกฤษ หลังจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรม 2) ความสามารถและทักษะการพูดของ

นักเรียนพัฒนาสูงขึ้นมาทั้ง 5 ด้านประกอบด้วย ด้านการออกเสียง ด้านคำศัพท์ ด้านไวยากรณ์ ด้านความคล่องแคล่วและด้านการสื่อสาร โดยส่วนใหญ่พบว่า การแสดงบทบาทสมมติสามารถช่วยนักเรียนให้ฝึกพูดด้วยสถานการณ์จำลองที่เสมือนจริง ได้มีโอกาสพูดคุยกันเป็นกลุ่ม ทำให้การสื่อสารมีความหมายมากขึ้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า เมื่อได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นบทบาทสมมติในทุก ๆ วัน เป็นเวลา 20 วัน รวม 4 สัปดาห์ ซึ่งครูได้เป็นแบบอย่างในการใช้ภาษาที่ถูกต้อง ให้การช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และแก้ไขเมื่อเด็กเรียนรู้และใช้ภาษาไม่ถูก เปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกด้วยการแสดงบทบาทสมมติจะช่วยให้การเรียนรู้และฝึกฝนการใช้ภาษาผ่านเลียนแบบด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนทั้งทางด้านการใช้ภาษาเพื่อแสดงความคิด ความรู้สึก และจินตนาการในการสนทนาโต้ตอบกับเพื่อนจะเห็นได้ชัดว่าเด็กมีการพัฒนาทางภาษาในทุกด้านมากขึ้นจากเดิม โดยครูได้กำหนดสถานการณ์ที่เด็กสนใจหรือเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับแบนดูรา (Bandura, 1986) มีความเชื่อว่า การเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมากเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบ ซึ่งการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบนั้น เป็นกระบวนการทางความคิด (Cognitive Processes) ทั้งสิ่งแวดล้อมและบุคคลมีความสำคัญเท่าๆ กัน

จากผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า เด็กอายุ 3-4 ปี ที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ เมื่อเปรียบเทียบกับแล้ว พบว่า หลังการจัดกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมโดยใช้กิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ จะเห็นได้ว่าการจัดประสบการณ์โดยกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยในทุกด้าน ครูสามารถสอดแทรกเนื้อหา การฝึกฝนด้านอื่นๆ เข้าไปได้ตามความต้องการโดยขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ของครู ดังนั้น การจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ ถือเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญและเหมาะสมที่จะนำไปจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาทักษะภาษา

สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ เป็นกิจกรรมที่ทำให้ส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัยได้ดี การเล่นบทบาทสมมติ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ภาษาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้เด็กเล่นหรือแสดงบทบาทอย่างอิสระหรือตามสถานการณ์ที่ครูกำหนดให้เด็ก ในช่วงปฐมวัยเป็นช่วงที่เด็กเรียนรู้ผ่านการสังเกตจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นบุคคล หรือสื่อประเภทต่าง ๆ การให้เด็กแสดงออกด้วยการแสดงบทบาทสมมติจะช่วยให้การเรียนรู้และฝึกฝนการใช้ภาษาผ่านเลียนแบบด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนทั้งทางด้านการใช้ภาษาเพื่อแสดงความคิด ความรู้สึก และจินตนาการในการสนทนาโต้ตอบกับเพื่อน นอกจากนั้น การที่เด็กได้แสดงบทบาทสมมติเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆ และกับครู โดยมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันจากการแสดง ได้สะท้อนความรู้สึก ทำให้เกิดความคิดรวบยอด สามารถเข้าใจ และจดจำเรื่องนั้นได้ดี

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การเล่นบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัย การจัดประสบการณ์การเล่นบทบาทสมมติ เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัย ครูผู้จัดประสบการณ์ควรศึกษาหลักการทฤษฎี ให้ละเอียดเพื่อที่เด็กจะได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายและสามารถเกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้องตามหลักการพัฒนาการในแต่ละช่วงวัย ซึ่งจะส่งผลต่อพัฒนาการเด็ก ครูควรมีบทบาทในการดูแลให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำเมื่อเด็กต้องการ กระตุ้นเด็กโดยให้กำลังใจโดยการแสดงการยอมรับการเล่านิทาน ประกอบการแสดงบทบาทสมมติด้วยสีหน้า น้ำเสียงและคำพูดที่เสริมแรงให้เด็กมีความเชื่อมั่นมากขึ้น ทำให้เด็กมีความมั่นใจและตั้งใจในการทำกิจกรรม การนำแผนการจัดประสบการณ์ไปใช้ ควรมีการยืดหยุ่นเวลาและปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็กแต่ละช่วงวัย เพื่อให้การจัดประสบการณ์บรรลุผลสูงสุดสามารถทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จรรยา สุวรรณทัต, สาคร สามารถ และ ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร. (2533). *ประมวล สังเคราะห์ผลการวิจัยในประเทศไทยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- รสสุคนธ์ อยู่เย็น. (2557, พฤษภาคม-สิงหาคม). *ผลของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก ชั้นอนุบาลปีที่ 2*. Veridian E-journal.7(2). สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2563, จาก. <https://www.tcithaijo.org /index.php/ Veridian-E-Journal/article/download/17169/23483.html>.
- สุพิศษา บุพศิริ. (2560). *ผลการจัดประสบการณ์การแสดงบทบาทสมมติประกอบการเล่านิทานเพื่อเสริมสร้างความสามารถทางด้านภาษาและการกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัย*. วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. ปีที่ 9 (4) เดือนมกราคม-เมษายน.
- สุกั วงศ์พลับ. (2555). *การส่งเสริมทักษะทางภาษาของเด็กวัยอนุบาลโดยใช้หนังสือนิทาน*. โรงเรียนเซนต์ หลุยส์: ฉะเชิงเทรา.
- หรรษา นิลวิเชียร. (2535). *ปฐมวัยศึกษาหลักสูตรและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ:โอเดียนสโตร์.

อรุณี หรดาล. (2557). พัฒนาการและการเรียนรู้ภาษาของเด็กปฐมวัย. ในประมวลสาระชุด
วิชาพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย (พิมพ์ครั้งที่ 2, หน่วยที่ 5 น. 5-1 ถึง
5-44). นนทบุรี: สาขาวิชา ศึกษาศาสตร် มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Bandura, A. (1986). *Social Foundations of Thought and Action: A Social
Cognitive Theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, Inc.

Piaget, J. and B. Inhelder. (1689). *The Psychology of the Child*. New York :
Weaver, Helen, Basic Books,

